

"אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה"

ישראל בעבודתם משפיעים על נהר דינור הנוצר מזיעתן של חיות הקודש הנושאות את כסא הכבוד

ויש להוסיף תבלין לדבריו הקדושים, על פי מה ששינינו בגמרא (ברכות לד:): "מקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין". הרי מבואר שיש להקב"ה נחת רוח מתשובתם של ישראל אפילו יותר מעבודתם של צדיקים, ובכך מתבטלת טענת המלאכים שאין ראוי לתת התורה לבני אדם שעלולים לחטוא, שהרי אם יעשו תשובה שעולה עד כסא הכבוד יזכו להתעלות אפילו יותר ממדרגת הצדיקים.

סוד נהר דינור

הנשפך על רשעים בגיהנם

כעבדא קמיה מאריה רחש לבי דבר טוב להרחיב הביאור בכוונתו העמוקה של הקב"ה שאמר למשה רבינו: "אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה", על פי הקדמה יקרה במשנתו הטוהרה של המקובל האלקי הרמ"ע מפאנו ב"עשרה מאמרות" (מאמר חיקור הדין ח"ג פ"ב), על מה שכתוב (דניאל ז-י): "נהר דינור נגד ונפק מן קדמוהי וגו'". פירוש, נהר של אש נמשך ויוצא מלפני כסא הכבוד.

שינינו על כך בגמרא (חגיגה יג:): "מהיכן נפיק", מאיפה יוצא נהר זה של אש. ומתריך: "מזיעתן של חיות", מהזיעה של המלאכים הנקראים חיות הקודש. שוב שואל המקשה: "ולהיכן שפיק", להיכן נשפך נהר זה של אש. "אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב, על ראש רשעים בגיהנם". וצריך להבין מהו הקשר בין נהר של אש שנעשה מהזיעה של חיות הקודש, לרשעים שנשרפים באש זו בגיהנם.

אומר על כך הרמ"ע מפאנו ביאור נפלא ונורא, על פי הידוע כי המלאכים הנקראים "חיות הקודש" נושאים את כסא הכבוד, שעליו כביכול יושב הכבוד העליון שהיא השכינה הקדושה. והנה אף שחיות הקודש נושאות את כסא הכבוד,

"וחזור להן תשובה" שיש לחוטא תיקון בתשובה

ראוי להתבונן במה שיייעץ הקב"ה למשה רבינו להינצל ממלאכי השרת שלא ישרפוהו בהבל פיהם: "אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה", ובהשקפה הראשונה יש לתמוה הפלא ופלא, מאחר שהקב"ה רצה שלא יפגעו במשה עבדו, איך יעלה על הדעת שמלאכי השרת יעזו לפגוע בו, אפילו אם לא היה אחוז בכסא הכבוד.

ויש ללמוד ביאור נפלא על כך מדברי השל"ה הקדוש (מסכת שבועות תורה אור אות קלז), שמבאר מה שאמר הקב"ה למשה: "אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה", כי המלאכים באו בטענה לפני הקב"ה: "מה אנוש כי תזכרנו", שאין ראוי לתת התורה לבני אדם מאחר שיש להם יצר הרע ועלולים לחטוא.

על כך אמר הקב"ה למשה, שיענה להם תשובה ניצחת שיש לחוטא תיקון בתשובה שמגעת עד כסא הכבוד, כמבואר בגמרא (יומא פו:): "גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד". וזהו שאמר לו: "אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה", כלומר שתגלה להם סגולה נפלאה זו שיש לישראל, שהתשובה מגעת עד כסא הכבוד, אם כן יכול האדם לתקן הכל בתשובה, הנה הדברים בלשון קדשו:

"וסוד הענין כי מלאכי השרת קטרו מה אנוש כי תזכרנו כו', כי הוא מוכשר לקבל טומאה ולחטוא, ואיך תינתן לו התורה. באתה התשובה [של הקב"ה], אחוז בכסא וחזור להם תשובה, כלומר תחזור ותאמר להמלאכים, שיש תקנה להאדם אף אם יחטא בתשובה שיעשה, כי גדולה התשובה שמגעת עד הכסא".

לקראת חג השבועות זמן מתן תורתנו, דבר בעתו מה טוב להתבונן במה שגילו חכמינו ז"ל, על הוויכוח הגדול שהיה בין משה רבינו למלאכי השרת כשעלה משה למרום לקבל את התורה לישראל, עד כדי כך שביקשו מלאכי השרת לשרפו בהבל פיהם, לולא הקב"ה שהגן עליו באומרו: "אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה". והנה המשא ומתן בגמרא (שבת פח:):

"אמר רבי יהושע בן לוי, בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבונו של עולם מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא. אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, (תהלים ח-ה) מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו, (שם ב) ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ, אשר תנה הודך על השמים.

אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה, אמר לפניו רבונו של עולם מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם, אמר לו אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה, שנאמר (איוב כו-ט) מאחז פני כסא פרשו עליו עננו, ואמר רבי נחום מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו.

אמר לפניו, רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה, (שמות כ-ב) אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אמר להן למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם... שוב מה כתיב בה, (שם ח) זכור את יום השבת לקדשו, כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות... שוב מה כתיב בה, (שם יג) לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב, קנאה יש ביניכם, יצר הרע יש ביניכם. מיד הודו לו להקב"ה, שנאמר (תהלים ח-ה) ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ, ואילו תנה הודך על השמים לא כתיב".

**רמ"ע מפאנו: כשישראל עובדים את ה',
חיות הקודש אינן צריכות להתאמץ אלא כסא הכבוד נושא אותן**

**עוונות התחתונים גורמים צער להקב"ה,
עד שכסא הכבוד אינו נושא את נושאו אלא מכביד עליהם**

**נהר דינור הנשפך על ראש רשעים בגיהנם נוצר
מהזיעה של חיות הקודש המתאמצות לשאת את כסא הכבוד**

**"גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד",
שגורמים נחת להקב"ה ועל ידי זה הכסא נושא את נושאו**

נמצא לפי זה כי בחטא עץ הדעת גרם אדם הראשון, ואתו כל הנשמות שהיו כלולות עמו, צער גדול להקב"ה שסילק את שכינתו מן הארץ, ועל ידי צער זה הכביד כסא הכבוד על חיות הקודש הנושאות את הכסא, עד כדי כך שעל ידי העמל והיגיעה הזיעה החיות הקודש, ומזיעתן נתהווה נהר של אש בגיהנם להעניש בו את הרשעים, לכן כדי לכפר על עון פלילי זה נגזר על האדם מדה כנגד מדה: "בזיעת אפיך תאכל לחם".

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה מה שכתב רבינו חיים וויטאל זצ"ל ב"שער המצות" (פרשת ואתחנן) דבר נפלא בשם רבו האריז"ל:

"גם בענין עסק ההלכה בעיון עם החבירים, ראיתי למורי זלה"ה מתגבר כארי בכח בעת שהיה עוסק בהלכה, עד שהיה נלאה ומזיע זיעה גדולה, ושאלתי את פיו מדוע [הוא] טורח כל כך, והשיב לי, כי הנה העיון לשבר הקליפות שהם הקושיא שיש בהלכה ההיא שאין מניחים לאדם להבין אותה.

ולכן צריך האדם לטרוח ולהתיש כוחו אז, כי לכן נקראת התורה תושיה שמתשת כוחו של העוסק בה, ולכן ראוי לטרוח ולהתיש כוחו בהיותו עוסק בהלכה. גם בענין פלפול ועיון ההלכה היה מורי זלה"ה אומר, כי תכלית העיון הוא לשבר הקליפות שהם הקושיות, כי הם גרמו לאותם הקושיות שהם בהלכה, שלא יובנו תירוציהם כי אם בקושי ובדוחק גדול כנודע".

לפי האמור יש לומר הביאור בזה, כי היות שהקושיות בהלכה הן מצד הקליפות שנוצרו בחטא עץ הדעת, המונעות מן האדם להשיג השגות התורה, והרי על ידי חטא עץ הדעת גרם אדם הראשון שכסא הכבוד הכביד על נושאו, עד כדי כך שחיות הקודש מזיעות בשעה שנושאות את כסא הכבוד, ועל ידי זה נוצרו הקליפות המונעות מאיש ישראל להשיג השגות התורה, לכן כדי לתקן ענין זה צריך האדם להתייגע בתורה בעיון גדול עד שיזיע כדי לשבור את הקליפות.

הקב"ה על כסא כבודו, בבחינת מלך היושב על כסא מלכותו, כמו שכתוב (שם כט-י): "וישב ה' מלך לעולם", וכן אנו אומרים בתפלת נשמת: "המלך היושב על כסא רם ונשא".

על פי האמור הוספנו לבאר הטעם שנשמות ישראל חצובות מתחת כסא הכבוד, כמבואר בזוהר הקדוש (פרשת צו כט): "כל הנשמות גזורות מתחת כסא הכבוד", כי על ידי שקיבלו ישראל את התורה ומקיימים את מצוות ה' כעבדים המקיימים את רצון אדוניהם, הרי הם ממליכים את הקב"ה על כל העולם, נמצא לפי זה כי כסא הכבוד נתמך על נשמות ישראל הממליכים את הקב"ה, ובכח זה יושב הקב"ה על כסא כבודו למלוך על כל העולם.

לפי זה מבוארים היטב דברי הרמ"ע מפאנו, כי הפגם של הרשעים המורדים במלכותו של הקב"ה בעוונותיהם הרבים מגיע עד לכסא הכבוד, כי הם גורמים לכך שאין הקב"ה כביכול יושב כראוי למלך על כסא כבודו למלוך על כל העולם, ועל ידי זה הם גורמים להכביד את כסא הכבוד על חיות הקודש המזיעות בהתאמצותן לשאת את כסא הכבוד, ומזיעתן נעשה נהר דינור הנשפך על ראש רשעים בגיהנם להענישם על מה שחטאו וגרמו לכך.

"בזיעת אפיך תאכל לחם"

רעיון קדוש זה של הרמ"ע מפאנו פותח לנו פתח להבין מה שגזר הקב"ה על אדם הראשון אחרי שחטא ואכל מעץ הדעת (בראשית ג-יט): "בזיעת אפיך תאכל לחם עד שובך אל האדמה". ויש לבאר הענין בזה על פי מה שמבואר במדרש (ב"ר יט-ז) על הפסוק (שם ח): "וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן לרוח היום, מהלך אין כתיב כאן אלא מתהלך, מקפץ ועולה, עיקר שכינה בתחתונים היתה, כיון שחטא אדם הראשון נסתלקה שכינה לרקיע הראשון".

אבל למעשה כסא הכבוד נושא אותן, כמו שתיקן הפייטן האלקי רבי אלעזר הקליר בפיוט לקדושת כתר בראש השנה: "נראות נושאות והם נושאות עם כסא".

אמנם ענין זה שהכסא נושא את נושאו, הוא רק כאשר ישראל עובדים את ה' כראוי ועושים בזה נחת רוח להקב"ה, אבל כאשר ישראל אינם עובדים את ה' כראוי ח"ו, ויש ביניהם רשעים העוברים על רצונו יתברך, כי אז הם גורמים בזה כביכול צער למעלה בבחינת (דברים לב-ח): "צור ילדך תשי ותשכח א"ל מחוללך". ופירש רש"י: "כשבא להיטיב לכם אתם מבעינין לפניו ומתישים כוחו מלהיטיב לכם".

וכן שנינו במשנה (סנהדרין מו): "אמר רבי מאיר בשעה שאדם מצטער [פירש רש"י שפורענות באה עליו בעוונתו], שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי". ופירש רש"י: "כמו שהאדם שיגע ועייף אומר, ראשי כבד עלי וזרועי כבד עלי".

והנה על ידי הצער של הקב"ה היושב על הכסא, אין כסא הכבוד נושא את נושאו, אלא אדרבה הוא מכביד על חיות הקודש, ויש להן עמל ויגיעה לשאת את כסא הכבוד, ומרוב עמל ויגיעה הן מזיעות, ומהזיעה נעשה "נהר דינור" - נהר של אש, ומאחר שזיעה זו נעשית על ידי מעשי הרשעים שגרמו בעוונותיהם להכביד את הכסא על נושאו, לכן מדה כנגד מדה נשפכת הזיעה על ראש הרשעים בגיהנם. אלו תוכן דבריו הקדושים.

נשמות ישראל חצובות מתחת כסא הכבוד

יש להוסיף תבלין לבאר דברי הרמ"ע מפאנו ביתר שאת, על פי מה שביארנו במאמר הקודם לפרשת במדבר ביאור הענין שהקב"ה יושב על כסא כבודו, כמו שכתוב (ישעיה ו-א): "ואראה את ה' יושב על כסא רם ונשא", כי ענין הישיבה על כסא הכבוד הוא מלך היושב על כסא מלכותו, על דרך שכתוב במגילה (אסתר א-ב): "בימים ההם כשבת המלך אחשוורוש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה". ופירש רש"י: "כשנתקיים המלכות בידו".

והנה מבואר בספרים הקדושים ומקור הדבר בפרקי דרבי אליעזר (פרק ג), כי תכלית הבריאה היא כדי שיקרא הקב"ה בתואר "מלך", והיות שאין מלך בלא עם, נמצא כי רק על ידי ישראל שקיבלו עליהם בהר סיני את התורה ומצוותיה, נעשה הקב"ה כביכול מלך בפועל על כל העולם, כמו שאנו אומרים בתפלת ערבית: "ומלכותו ברצון קיבלו עליהם". הנה כי כן זהו ביאור ענין ישיבת

הרי לנו הוכחה ברורה כי נשמות ישראל החצובות מתחת כסא הכבוד גבוהות ממלאכי השרת, כי על ידי שישראל ממליכים את הקב"ה הרי הוא יושב על כסא כבודו.

ביאור הטעם שנשמות הצדיקים טובלות בנהר דינור

בדרך זו במסילה נעלה לבאר ביתר עמקות, מה שאמר הקב"ה למשה רבינו: "אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה", על פי מה שנתתי לב להתבונן בביאור הנשגב של הרמ"ע מפאנו, כי זיעתן של חיות הקודש נשפכת על ראש רשעים בגיהנם, משום שגרמו בחטאם שחיות הקודש לא יהיו נשואות עם כסא הכבוד, אלא יצטרכו להתאמץ לשאת אותו ולהזיע.

וצריך ביאור להבין לפי זה מה שמבואר בזהר הקדוש (פרשת ויקרא טז:), כי כמו שהרשעים נידונים בגיהנם בנהר דינור, כך נשמות הצדיקים טובלות בנהר דינור ונטהרות בו, ובלשון קדשו: "והוא נהר, אתמו ביה, נהר די נור נגיד ונפק מן קדמוהי. לשמתהון צדיקייא טבלין ומתדיין ביה [נשמות הצדיקים טובלות ומטהרות בו], ונשמתהון דרשיעי נדונין ביה ואתבעירו קמיה [ונשמות הרשעים נידונות בו ונשרפות לפניו] פקש לפני אש".

ולפי הביאור של הרמ"ע מפאנו כי הרשעים נידונים בנהר דינור בגיהנם, משום שגרמו בעוונותם לחיות הקודש להתאמץ ולהזיע בנשיאתם את כסא הכבוד, אם כן מהו הענין שהצדיקים טובלים ומתקדשים בנהר דינור, שלכאורה אין להם חלק בו מאחר שהם מקילים על חיות הקודש שלא יצטרכו להזיע, כי על ידי מעשיהם הטובים הם עושים נחת רוח להקב"ה, עד כדי כך שבזכותם נושא כסא הכבוד את נושאו.

"בכתף ישאו" לעזמת "עבודת מתנה"

והאיר ה' את עיני לברר מקחו של צדיק להשלים את דברי הרמ"ע מפאנו, על פי מה שכתב ה"בני יששכר" (ניסן מאמר ג סימן ט) שיש ב' בחינות בעבודת הבורא יתברך שמו, בחינה ראשונה היא "עבודת משא", כמו שכתוב בפרשת נשא בעבודת בני קהת שנשאו את הארון, שלא נתן להם משה רבינו עגלות לשאת בהן את הארון (במדבר ז-ט): "ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו". בחינה שנייה היא "עבודת מתנה", כמו שכתוב (במדבר יח-ז): "עבודת מתנה אתן את כהונתכם".

"בזיעת אפיך תאכל לחם", לכפר על החטאים שגרמו לחיות הקודש להזיע כשהן נושאות את כסא הכבוד

ביאור דברי האריז"ל שצריך לעסוק בפלפול התורה עד שיזיע, כדי לכפר על מה שגרמנו לחיות הקודש להזיע

זוהר הקדוש: כמו שהרשעים נענשים בגיהנם בנהר דינור, כך נשמות הצדיקים טובלות ומטהרות בו

הצדיקים טובלים בנהר דינור שנוצר מהזיעה של חיות הקודש שלמדו מהצדיקים להתאמץ יותר בעבודתן

יומתק לצרף מה שכתב ה"ישמח משה" (פרשת בשלח ד"ה במדרש), שיש שתי דרכים איך לקיים גזירת הקב"ה: "בזיעת אפיך תאכל לחם", דרך א', פשוטה כמשמעה לעמול בזיעת אפו על פרנסתו ולחמו, דרך ב', לעמול בזיעת אפו על השגות התורה שנקראת לחם, כמו שכתוב (משלי ט-ה): "לכו לחמו בלחמי".

לכן המקיים גזירת "בזיעת אפיך תאכל לחם" על ידי שמזיע להשיג לחמה של תורה, מעבירין ממנו עול הפרנסה, שלא יצטרך להזיע להשגת לחמו, כמו ששינו במשנה (אבות פ"ג מ"ה): "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ". ולפי המבואר כל זה הוא תיקון למה שגרם אדם הראשון בחטא עץ הדעת שיזיעו חיות הקודש.

"גדולה תשובה"

שמגעת עד כסא הכבוד

על פי יסוד נשגב זה של הרמ"ע מפאנו ירווח לנו להבין מאמר חכמינו ז"ל (יומא פו:). "גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, שנאמר (הושע יד-ב) שובה ישראל עד ה' אלקיך וגו'". כי כאשר אדם חוטא הרי הוא גורם צער לשכינה הקדושה שאומרת: "קלני מראשי קלני מזרועי", ועל ידי זה מכביד כסא הכבוד על חיות הקודש שמתייגעות לשאת אותו, אולם כאשר הוא עושה תשובה הרי הוא גורם נחת רוח לשכינה ועל ידי זה כסא הכבוד נושא את נושאו.

הנה כי כן זהו ביאור המאמר: "גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד", התשובה של איש ישראל היא גדולה כל כך, עד שהיא מגעת להשפיע על כסא הכבוד, ומביא ראייה לכך ממה שכתוב: "שובה ישראל עד ה' אלקיך", פירוש התשובה של איש ישראל נוגעת עד ה' אלקיך, כי הקב"ה כביכול מקבל תוספת כח על ידי התשובה של ישראל עד שיש בכח הכסא לשאת את נושאו, ומזה מתבאר שגדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד.

לפי האמור יש לומר הביאור בזה, כי בהיותן נושאות את כסא הכבוד, הרי יש להן ידיעה על מצבם של ישראל, כי כשהם בתכלית השלימות הרי הכסא נושא את נושאו, ואם ח"ו הם חוטאים הרי הכסא מכביד עליהם שיצטרכו להתאמץ, לכן הם מתפללים וממליצים לפני הקב"ה שיכניס בישראל הרהורי תשובה שמגעת עד כסא הכבוד להשפיע על כסא הכבוד שישא שוב את נושאו.

מעתה יאירו עינינו להבין ביתר שאת הביאור של השל"ה הקדוש, על מה שאמר הקב"ה למשה רבינו: "אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה". כי בכך ביקש הקב"ה להשיב למלאכי השרת שבאו בטענה: "מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו", הרי יש לו יצר הרע והוא עלול לחטוא, וביקשו להוכיח מזה שהם גדולים מישראל וראוי לתת להם את התורה.

על כך אמר הקב"ה למשה: "אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה", תוכיח למלאכים שלנשמות ישראל יש אחיזה בכסא הכבוד, ממצות תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, כי יש להם השפעה גדולה על כסא הכבוד, שהרי אם יחטאו ח"ו יצטרכו חיות הקודש להתאמץ לשאת את כסא הכבוד ולהזיע, ואם יעשו תשובה יזכו להיות נושאות מהכסא,

ומבאר ה"בני יששכר" ב' הבחינות בלשון קדשו:

"דהנה כתיב בתורה עבודת משא ועבודת מתנה, נראה לבאר עבודת משא הוא עבודה מיראה, שאינו נהנה מהיגיעה רק נושא במשא עול העבודה מחמת יראה, ועבודת מתנה הוא עבודה מאהבה שהוא נהנה מטורח היגיעה בעבודה, והוא באמת מתנה מן השי"ת כענין (ברכות יז.) עולמך תראה בחייך, שנהנה מן טעמי גן עדן בעולם הזה."

ויש להוסיף תבלין לדבריו הקדושים, על פי מה שמבואר בגמרא (סוטה לה.) כי הארון שהיו בו שני לוחות הברית נשא את נושאו. נמצא לפי זה כי בני קהת לא היו צריכים להתאמץ לשאת את הארון, כי אדרבה הארון נשא את נושאו, אולם עם כל זאת מפאת רצונם לעבוד את ה' התאמצו לשאת את הארון אף שלא היה צורך בכך. וזהו פירוש הכתוב: "כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו", שהתאמצו לשאת את הארון בכתף.

מעתה נראה לומר בדחילו ורחימו, כי הן אמת שבזכות הצדיקים העובדים את ה' ועושים רצונו של מקום, חיות הקודש אינן צריכות להתאמץ לשאת את כסא הכבוד ואינן מזיעות כי הכסא נושא את נושאו, אולם כשהן רואות איך הצדיקים שיש להם תענוג גדול בעבודת ה' בבחינת "עבודת מתנה" ועם כל זאת הם מתאמצים לעבוד את ה' בבחינת "בכתף ישאו", זה גורם שגם הן יתאמצו בעבודתן בקודש לשאת את כסא הכבוד ולהזיע.

הנה כי כן מבואר היטב ענין הצדיקים שטובלים בנהר דינור שנעשה מזיעתן של חיות הקודש, כשהתאמצו לשאת את כסא הכבוד על ידי שלמדו מהצדיקים לעבוד את ה' ברמת ובזיע, לכן

נשמות הצדיקים טובלות בנהר דינור זה ומטהרות עצמן, כי הן גרמו לזה מצד עבודתם בקודש. ואילו הרשעים שגרמו בעוונותיהם להכביד את הכסא על החיות, נידונים באש הגיהנם מאותו נהר דינור שנעשה מהזיעה של החיות.

הצדיקים בעבודתם יכולים להעלות מלאך למדרגה יותר גדולה

והנני להעלות על שלחן מלכים נקודה יקרה, כי לכאורה מצינו סתירה לרעיון זה ממה שמבואר בספרים הקדושים, כי המלאכים נקראים "עומדים" כי הם עומדים תמיד במדרגה אחת, ואינם יכולים לעלות למדרגה גדולה יותר ממה שנוצרו בה, כבני אדם שנקראים "הולכים", כי הם הולכים ועולים ממדרגה למדרגה.

ומקור הדבר במה שכתוב (זכריה ג-ז): "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה". ופירש בשל"ה הקדוש (מסכת חולין נר מצוה אות ז בהג"ה): "מהלכים הן בני אדם שאינם נולדים בשלימות, רק צריך להיות מהלך משלימות לשלימות, והמלאכים נקראים עומדים, שמתחילת יצירתן הם בשלימות האחרון עומדים במעמדם". אם כן איך אפשר לומר כי חיות הקודש מצד עצמן נישאות מכסא הכבוד, אלא שהן לומדות מהצדיקים להתעלות בעבודת ה' ולהתאמץ בנשיאת הכסא עד שהן מזיעות, הרי הן נשארות תמיד במדרגה אחת.

ונראה ליישב ענין זה על פי מה שהביא ה"אמרי יוסף" (בהקדמתו הנפלאה לספר "לקוטי תורה וש"ס") חידוש גדול ששמע מרבו הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע, כי הצדיקים בעבודתם יכולים להעלות את המלאכים למדרגה יותר גדולה, וביאר בזה מה ששנינו בגמרא (סוכה כח.): "אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל, בשעה שיושב ועוסק

בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף", על פי מה שמבואר בדברי רבינו האריז"ל (ע"ח שער מ פי"ג) כי השרפים הם גבוהים יותר מהמלאכים [כי המלאכים הם בעולם היצירה והשרפים הם בעולם הבריאה].

והנה כתוב (קהלת י-כ): "כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר". ופירש בזוהר הקדוש (פרשת פקודי רמא:) שהכוונה בזה על המלאכים שנקראים עוף. הנה כי כן זהו שהעידו חכמינו ז"ל על מעלתו הגדולה של יונתן בן עוזיאל, כי בעת עסקו בתורה מחמת גודל הקדושה: "כל עוף שפורח עליו", כל מלאך שפורח עליו [בעולם היצירה], "מיד נשרף", זכה מיד לעלות למדרגת "שרף" [בעולם הבריאה] עכדה"ק.

הנה כי כן מצינו סימוכין לרעיון זה, כי אמנם כסא הכבוד נושא את חיות הקודש בשעה שישראל עושים רצונו של מקום, אולם בכח הצדיקים שאפילו כשהם מתענגים בעבודת ה' הם מתאמצים לעבוד את ה' בבחינת "בכתף ישאו", הרי הם מעלים את חיות הקודש שגם הן יתאמצו לשאת את כסא הכבוד בבחינת "בכתף ישאו".

מעתה יאירו עינינו להבין ביתר שאת מה שאמר הקב"ה למשה: "אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה". שיוכיח למלאכים כי בתוך כלל ישראל יש צדיקים שהם גדולים ממלאכים, כמו ששנינו בגמרא (סנהדרין ג.): "גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת". וראיה לדבר שהרי יש בכוחם על ידי עבודתם בקודש להשפיע על חיות הקודש, להעלותן למדרגה יותר גדולה שיתאמצו לשאת את כסא הכבוד בבחינת "בכתף ישאו", אם כן מוכח מזה שגדולים צדיקים ממלאכי השרת.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי'

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com